

FIAN Norge

Årsmelding 2016

FIAN
FIAN logo consisting of stylized horizontal lines and a central vertical element.

FIAN Norges visjon er en verden uten sult, der ethvert menneske får realisert sine menneskerettigheter i verdighet, og særlig retten til mat, ernæring og livsgrunnlag.

- FIAN Norges strategi 2017-2020

Forside: © Marit Erdal/FIAN Norge
Nepalsk-indiske grensen, november 2016

Redaktør og layout: Marit Erdal

FIAN Norge
Kolstadgata 1
0652 Oslo

Tlf: 472 66 978
www.fian.no
post@fian.no

Org.nr: NO 982465990
Konto: 9365.09.14994

Norad

Innhold

Styreleders innledning	4
Ny strategi og nytt satsningsfelt	6
Prosjektsamarbeid	7
India	8
Nepal	9
Feltbesøk	10
Norges menneskerettslige ansvar	14
Flernasjonale selskaper og menneskerettigheter	14
Økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter	15
FIAN Norges informasjonsarbeid	16
Human Rights Human Wrongs	16
Samarbeid med akademia	17
MatBeat - en feiring av Verdens matdag	18
Grenseløs ressursgrådighet	19
Næringsliv og menneskerettigheter	20
Kvinneres rettigheter	20
Publikasjoner	21
Egeninntjening, nøkkeltall, sosiale medier	22
Medlemskap, ansatte, frivillige, styremedlemmer	22

Styreleders innledning

I 2016 feiret FIAN 30 år. Det er gode grunner til å feire viktige seire i kampen for retten til mat. Samtidig brytes retten til mat fortsatt daglig.

Skal Norge bidra til å oppnå bærekraftsmål 2, å utrydde sult, er det behov for FIANs ekspertise og påvirkningskraft. Litt over en av ni av verdens befolkning var underernærte i 2016. Den største sultbyrden finner vi i Sør-Asia. Det Norad-støttede prosjektet «Retten til mat i India og Nepal» har oppnådd mye for fattige og marginaliserte.

Gode resultater på bakken

FIAN Norge samarbeider med FIAN-seksjoner i Nepal og India om konkrete saker hvor retten til mat krenkes. Arbeidet kan vise til gode resultater på bakken. Lokalsamfunn har styrket sin forhandlingsvevne med myndighetene for tilgang til mat og drikkevann, arbeid og livsgrunnlag.

I året som gikk var jeg selv så heldig å møte et lite lokalsamfunn bestående av daliter i Vest-Nepal, som hadde fått veiledning og opplæring av FIAN Nepal til hvordan påvirke lokale og nasjonale myndigheter for oppfyllelse av deres rettigheter. Ikke bare hadde de sørget for å få tildelt jordstykkene de hadde rett på og dermed fått et levebrød, men også oppdaget at de hadde rett til støtte til å bygge hus gjennom et nasjonalt myndighetsprogram.

Halvparten av landsbybefolkningen har nå fått husene på plass. Med verktøyene på plass var de klare på at de skulle fortsette å kjempe til alle i landsbyen har fått papirer og rettighetene sine oppfylt, også rettigheter som går utover selve retten til mat. Dette er ett av mange eksempler på at arbeidet nytter, og at resultatene går utover resultatrammeverkene og planlagte mål når folk selv øker kompetansen på menneskerettslig case-arbeid.

I et hvert prosjekt er det en viss risiko for ikke å oppnå alle mål. I dette prosjektet har hovedutfordringen vært å utvikle FIAN India som en sterk nasjonal organisasjon for retten til mat, som kan representere de lokale seksjonene nasjonalt. FIAN Nepal har derimot vist seg å være en sterkere lokal aktør og ledet i 2016 sivil-

samfunnets innspill til den nye «Right to Food Act», og vil også være en stemme å regne med i den nepalske offentlige debatten når det gjelder grenseproblemene for lokal-samfunnene som lever langs den indisk-nepalske grensen. Dette viktige arbeidet ønsker FIAN Norge å støtte de videre med.

Organisasjonsutvikling, økonomisk styring og nytt satsningsfelt

2016 ble et år der økonomisk bærekraft og kostnadseffektivitet sto i fokus for FIANs styre, og FIAN Norge kunne igjen bygge opp egenkapital og dermed møte Norads egenandelskrav. Denne positive utviklingen er en styrke i møte med potensielle nye krav fra donorer.

Samtidig er avhengigheten av en nøkkeldonor stor og risikoen høy ettersom de politiske og programmatisk kravene er endret. FIAN Norges styre og administrasjon har derfor lagt ned mye tid på å utvikle ny strategi og forbedrede systemer for organisasjonen i 2016. I henhold til den nye strategien, skal FIAN Norge i årene framover også jobbe med å sikre retten til mat og ernæring for mennesker som befinner seg i sårbare situasjoner her hjemme i Norge.

Politisk ansvar og menneskerettslig kompetanse

En barriere for arbeidet med retten til mat er det lave kunnskapsnivået om menneskerettigheter hos mange

politikere og bestemmende myndigheter i verden, norske inkludert.

FIAN Norge jobber aktivt med å understreke viktigheten av at Norge må ta hensyn til at landet har menneskerettslige forpliktelser også utenfor eget territorium. Norske bedrifter og organisasjoner er like forpliktet til å respektere menneskerettighetene når de opererer i andre land, som når de er hjemme, og norske myndigheter har et ansvar for å passe på at så skjer.

Regjeringen og Stortinget har i løpet av året som har gått dessverre ikke gått inn for norsk tilslutning av FN's klageordning for Konvensjonen om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (ØSK-konvensjonen). Det er derfor viktig at FIAN opprettholder presset for å få tilleggsprotokollen ratifisert. Det er også viktig at FIAN fortsetter å sørge for god nord-sør informasjon som bidrar til å forhindre at norske bedrifter kan ta seg til rette i land med svak forvaltning og lovgiving. Vi retter en spesiell takk til våre medlemmer, frivillige og støttespillere som bidrar til at vi kan kjempe for nettopp dette!

*Med vennlig hilsen,
Aina Grødhall,
Styreleder, FIAN Norge*

Ny strategi

I 2016 ble det vedtatt en ny strategi for FIAN Norge for 2017-2020.

Strategien fastsetter at FIAN Norges visjon er en verden uten sult, der hvert menneske får realisert sine menneskerettigheter i verdighet, og særlig retten til mat, ernæring og livsgrunnlag.

FIAN Norge vil jobbe kontinuerlig for å identifisere, følge opp, synliggjøre og påvirke i prosesser som har som mål å fremme retten til mat, ernæring og livsgrunnlag.

FIAN Norge vil initiere videre prosjektsamarbeid med partnere i sør, og for første gang også begynne å jobbe med retten til mat i Norge.

Målsettinger:

- Vi skal være den fremste ekspertorganisasjonen og informasjonskilden i Norge om retten til mat og ernæring.
- Vi skal formidle tydelige standpunkt og kunnskap i aktuelle saker som påvirker retten til mat og ernæring, sentralt og i Norge.
- Vi skal ha en sentral rolle i påvirkningsarbeidet mot norske myndigheter rundt en FN-traktat for ansvarliggjøring av selskaper, og en ledende rolle i debatten om denne.
- Vi vil følge opp Norges forpliktelser av ØSK-konvensjonen, og utarbeide en skyggerapport til ØSK-Komiteen.

Nytt satsningsfelt: Retten til mat i Norge

41 000 mennesker i Norge bor på sykehjem. De fleste er eldre og opptil 60% av dem er underernærte. De har krav på fullgod mat som dekker deres ernæringsmessige behov, men det er et gap mellom retningslinjer og praksis.

I den nye strategiperioden, skal FIAN Norge utvikle kompetanse på situasjonen i norske institusjoner.

FIAN Norge mener det er essensielt at den enkeltes behov for pleie og omsorg betraktes ut ifra et menneskerettighetsperspektiv, hvor deltagelse, ikke-diskriminering og styrking av den enkelte står sentralt. Dette kan bidra til at enkeltmenneskets verdighet, integritet og selvbestemmelse ivaretas, og bidra til en god helhetlig omsorg, basert på individuelle behov.

Prosjektsamarbeid

Satya Twanya fra FIAN Nepal og B.S. Tomar fra FIAN Uttar Pradesh i India er på feltbesøk i landsbyen Kakardari. Landsbyen ligger midt på den nepalsk-indiske grensen, der skillet kun markeres med grensesteiner som i bildet. Foto: Marit Erdal.

Siden 2014 har FIAN Norge jobbet med prosjektet Retten til mat i India og Nepal, i samarbeid med FIAN India, FIAN Nepal og FIAN International.

Prosjektets mål har vært å bidra til at lokalsamfunn i India og Nepal blir bevisst sine rettigheter, og får støtte i sitt arbeid overfor lokale myndigheter med å løse enkeltsaker der retten til mat og andre relaterte rettigheter blir brutt. Prosjektet har inkludert ni enkeltsaker i India og fire enkeltsaker i Nepal. Støtte har også blitt gitt til å konsolidere FIAN India som en nasjonal organisasjon.

Prosjektet har blitt støttet av Norad, og fases ut i 2017. FIAN Norge vil i løpet av den nye strategiperioden initiere videre prosjektsamarbeid med partnere i sør. Nepal er fortsatt en meget aktuell samarbeidspartner.

Marit Erdal fra FIAN Norge, Sabine Pabst fra FIAN International og Suman fra FIAN India i samtale med kvinner og barn i Kakardari i november 2016.

Foto: FIAN Uttar Pradesh.

India

FIAN India støtter noen av de aller fattigste og marginaliserte gruppene i India i kampen for å få oppfylt retten til mat og livsgrunnlag. De jobber blant annet for at migrantarbeidere, gruvearbeidere og urbefolkning skal få bedre tilgang til vann, jord, arbeid og sosial velferd.

De fleste FIAN støtter vet i utgangspunktet lite eller ingenting om sine rettigheter, og FIAN jobber systematisk for å styrke deres bevissthet og kunnskap, og fasiliterer møter mellom lokalbefolkning og myndigheter, slik at de selv kan fremme sine krav og få gjennomslag.

Indiske myndigheter har ansvaret for å tilrettelegge for at den indiske befolkningen kan få oppfylt sin rett til mat, ernæring og livsgrunnlag. Marginaliserte grupper står ofte på utsiden av det politiske systemet, og lider av sult og underernæring til tross for generell økonomisk vekst. Det er fremdeles svært utfordrende å drive menneskerettighetsarbeid i India. Myndighetene er lite innstilt på å anerkjenne sine plikter, og det er vanskelig for organisasjoner å få gjennomslag med en menneskerettslig tilnærming. Samtidig er gruppene FIAN jobber med oftest nedprioritert, og det er krevende å fremme deres stemme og plass i debatten.

Med støtte fra Norad, har FIAN Norge samarbeidet med FIANs indiske seksjoner i Delhi, Andhra Pradesh, Uttar Pradesh og Rajasthan under prosjektet «Retten til mat i India og Nepal» siden 2014. Til tross for utfordringene som seksjonene møter

på i sitt daglige arbeid, har de bidratt til svært viktige endringer i hverdagen til mange mennesker, som stiller sist på prioriteringslista til indiske myndigheter. FIANs arbeid har ført til at lokale grupper kjenner sine rettigheter og det politiske systemet, og vet hvem de skal oppsøke, og hvordan, for å kreve sine rettigheter. Gjennom politisk påvirkningsarbeid, har mange fått tilgang til rent drikkevann, irrigasjonssystemer, arbeid, bevis på landrettigheter, rasjoneringskort, ID-kort, pensjoner, lån og helsetjenester, som har direkte eller indirekte effekt på deres tilgang til mat.

Av konkrete resultater, kan vi for eksempel vise til Andhra Pradesh, der 500 mennesker fikk tilgang på rent drikkevann i 2016, etter påvirkningsarbeid som førte til budsjettbevilgninger og boring av tre bønner. Åtte landsbyer fikk reparert sine irrigasjonssystemer og 82 familier fikk papirer på landrettigheter.

FIANs seksjoner kan på delstatsnivå vise til gode resultater, men hovedutfordringen i prosjektet har ligget i å konsolidere FIAN India som en sterk nasjonal seksjon. Med sprikende interesser og prioriteringer i delstatene, er FIAN India nå i en prosess der styret må enes om en felles vei videre.

Nepal

FIAN Nepal ble opprettet i 2008, og er en slagkraftig organisasjon som er ledende i Nepal med å fremme retten til mat og ernæring. De jobber både på grasrotnivå med enkeltsaker, og på et nasjonalt nivå med politisk påvirkningsarbeid.

Nepal er ett av verdens fattigste land, hvor en fjerdedel av befolkningen lever under fattigdomsgrensen. Fattigdom er en grunnleggende årsak til feil- og underernæring, og de som rammes er ofte marginaliserte grupper som befinner seg i sårbare situasjoner. FIAN Nepal påpeker at sult og underernæring i landet først og fremst skyldes sosio-økonomiske og strukturelle barrierer som hindrer marginaliserte grupper tilgang til ressurser og næringsrik mat. Fattige, daliter, enslige kvinner og jordløse er spesielt utsatt.

FIAN Norge har siden 2014 samarbeidet med FIAN Nepal om fire enkeltsaker. Tre av disse sakene omfatter staters ekstraterritoriale forpliktelser (ETOs), og involverer case-arbeid langs den nepalsk-indiske grensen.

De som bor langs grensen i Banke-distriktet er utsatt for skadeflom som følge av dam- og irrigasjonsutbygging på den indiske siden av grensen. Laxmanpurdammen og Kalkalwa Afflux Bond blokkerer det naturlige vannløpet til Raptielven, og fører til flom og oversvømmelse på begge sider av grensen.

Menneskeliv har gått tapt, avlinger har blitt vasket bort, dyrkbar jord har blitt forringet, og beboere har mistet sine

hjem på grunn av skadeflom. Det er også fare for at det pågående arbeidet med Indias grensevei, «Border Security Road», som er opptil 3-5 meter høyt, vil forverre situasjonen.

Fordi det er indiske konstruksjoner som forårsaker disse skadene i Nepal, er sakene vanskelige å løse. Det krever at India anerkjenner forpliktelsene som de har på utover egne landegrenser. Politisk uro i Nepal gjør det også vanskelig å drive langsiktig politisk påvirkningsarbeid.

Til tross for dette, kan FIAN Nepal vise til gode resultater. Kapasitetsbygging av lokalsamfunnet har ført til at landsbybeoerne har styrket sin forhandlingsevne og har opprettet egne komitéer som kan drive fram saken. Dessuten har nepalske myndigheter, som følge av FIAN Nepals påvirkningsarbeid, iverksatt flere tiltak for å beskytte landsbybeoerne fra skadeflom. Gjennom politiske dialogmøter på nasjonalt nivå har nepalske myndigheter videre meddelt at de vil kommunisere problemstillingen i sine bilaterale samtaler med India.

FIAN Nepal planlegger å fortsette med arbeidet langs grenseområdet i årene framover. Dette er noe FIAN Norge ønsker å støtte.

Feltbesøk til den nepalsk-indiske grensen

I november 2016 deltok FIAN Norge i et Research Visit i Nepal og India for å samle dokumentasjon om prosjektene som FIAN jobber med langs den nepalsk-indiske grensen.

Marit Erdal deltok på vegne av FIAN Norge, sammen med representanter fra FIAN International, FIAN Tyskland, FIAN India og FIAN Nepal.

I forkant av reisen til grenseområdet, besøkte FIAN Norge og FIAN Nepal den norske ambassaden i Kathmandu, der vi informerte ambassaden om prosjektarbeidet. FIAN Norge og FIAN India besøkte også den norske ambassaden i New Dehli i etterkant av feltbesøket. FIAN Norge ønsker å takke ambassadene for gode møter.

Landsbyen på grensen

FIAN Norge besøkte landsbyen Kakardari, som er rammet av skadeflom som følge av dam- og irrigasjonsutbyggingene til Laxmanpurdammen og Kalkalwa Afflux Bond. Landsbyen faller inn under indisk jurisdiksjon i Uttar Pradesh, men ligger midt på den nepalsk-indiske grensen. I praksis er halve landsbyen i India, den andre halvparten i Nepal.

Landsbybeboerne, som for det meste er småbrukere, forteller at de holder på å miste sitt levebrød til Rapti-elven. Det naturlige vannløpet til elven blokkeres av de menneskeskapte konstruksjonene. Under regntiden flommer elven over sine bredder, og fører til at avlinger vaskes

vekk og at den dyrkbare jorda forringes. Skaden kan ses med det blotte øyet - store deler av det som har vært grønne åkre er nå en leirete masse.

Landsbyens eldre forteller at barna deres har flyttet til større byer for å finne seg jobb, siden de ikke lenger kan livnære seg av landbruk i Kakardari. Foreldrene som er igjen i landsbyen er avhengige av at barna i byene sender penger hjem.

De yngste barna forteller at landsby-skolen er stengt under regntiden på grunn av skadeflom, og at matutvalget hjemme er begrenset under denne tiden. Barna har rett til skolemat under indisk lovgivning, men siden skolen er stengt under regntiden, får de ikke nyte godt av denne retten. Leseferdighetene er lave og viser store kjønnsforskjeller: 42% av mennene og guttene kan lese og skrive, mens bare 16% av kvinnene og jentene kan det. Til sammenligning er leseferdigheten i Uttar Pradesh ellers 68%.

Landsbybeboerne krever kompensasjon for land og husdyr de har mistet, og at de sikres mot framtidige skadeflokker. Med hjelp av FIAN-seksjonene i India og Nepal har de rettet krav mot lokale og sentrale myndigheter. I løpet av feltbesøket, deltok FIAN Norge i flere av møtene der disse kravene ble fremmet. Myndighetene som vi møtte i Uttar Pradesh og New Delhi var imøtekommende og lydhøre overfor lokal-samfunnets krav. FIAN følger opp arbeidet fra nasjonalt og internasjonalt hold.

Barsati Ram forteller at han ikke lenger kan livnære seg av landbruk fordi jorda har blitt forringet av skadeflom. «Raptielven har stjålet mitt land», sier han.

Foto: Marit Erdal

Shakeena går i tredje klasse i den lokale barneskolen i Kakardari. Hun forteller stolt at hun både skrive sitt egen navn og navnene til foreldrene, og at hun lærer matte.

Foto: Marit Erdal

Lokalbefolkningen må nå ta båt over Raptielven, som har blitt tvunget ut av sitt naturlige løp på grunn av dam-og irrigasjonsutbyggingene. Jorda på venstre side i bildet er ikke lenger dyrkbar etter mange år med gjentatte skadeflokker. Foto: Marit Erdal

Suman er en av ildsjelene i FIAN India. Hun har jobbet i en årrekke for å bekjempe barnearbeid, og er opptatt av at barn og deres foreldre skal ha tilgang til næringsrik mat.

Foto: Sennepsåker i Uttar Pradesh, India / Marit Erdal

Kakardari, Uttar Pradesh, India
Foto: Marit Erdal

Norges menneskerettslige ansvar

Flernasjonale selskaper og menneskerettigheter

I juni 2014 vedtok FNs menneskerettighetsråd at det skulle nedsettes en arbeidsgruppe for å utvikle en menneskerettighetstraktat for ansvarliggjøring av selskaper. Denne traktatprosessen er historisk - det er første gang FN utarbeider et bindende juridisk verktøy for å stille selskaper til ansvar for rettighetsbrudd under internasjonal menneskerettighetslov.

Traktaten, hvis den blir vedtatt, vil gi verdenssamfunnet en historisk mulighet til å styrke rettsvernet til personer som utsettes for rettighetsbrudd som følge av global næringslivsvirksomhet. Samtidig vil den sette en tydelig internasjonal standard for selskaper og klargjøre juridisk ansvar i saker som går på tvers av landegrenser.

Traktatprosessen har skapt universelt engasjement, men den statlige deltagelsen blant europeiske land, inkludert Norge, har vært mangelfull i prosessens to første leveår.

Norge har uttrykt bekymring for at traktaten vil undergrave enigheten om FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP). Disse prinsippene er frivillige, ikke bindende. Selv om UNGP er et viktig verktøy, mener FIAN Norge at et bindende lovverk må på plass for å

tette gapene som de frivillige retningslinjene lar stå åpne. Det er spesielt behov for å sikre reelle klage- og kompensasjonsmuligheter for mennesker som får sine rettigheter brutt. FIAN Norge har ved flere anledninger spilt inn til Utenriksdepartementet (UD) at Norge, som har vært en foregangsland i utviklingen av UNGP, bør delta i utarbeidelsen av traktaten.

I forkant av at traktaten skulle diskuteres i FN i oktober 2016, oppfordret FIAN Norge norske myndigheter til å støtte traktaten og til å bidra konstruktivt i oktobermøtene der traktaten skulle behandles. Flere av medlemsorganisasjonene i Forum for utvikling og miljø (ForUM) stilte seg bak oppfordringen, som ble formidlet til UD på vegne av ForUM.

Med tanke på at norske myndigheter ikke hadde deltatt i traktatprosessen fram til da, var det gledelig å se at Norge sendte en representant til oktoberseksjonen. Daglig leder i FIAN Norge deltok i møtene i Genève som ForUMs representant.

Utkastet til traktaten skal legges fram i juni 2017, og deretter fremforhandles i oktober 2017. Traktaten skal ferdigstilles i løpet av 2017. FIAN Norge vil fortsette å følge prosessen.

Økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter

FIAN Norge har i flere år vært en viktig aktør når det gjelder å fremme de økonomiske, sosiale og kulturelle rettighetene (ØSK), og vi markerte vår rolle som forkjemper for disse rettighetene også i 2016.

Mer enn åtte år har gått siden FN vedtok en klageordning til ØSK-konvensjonen. Ordningen har til hensikt å styrke det individuelle rettsvernet, ved å gi enkeltpersoner muligheten til å få sin sak hørt i FN, dersom de ikke når fram gjennom det nasjonale rettssystemet. Denne klageordningen opprettholdes gjennom en tilleggsprotokoll til konvensjonen. Norge har ratifisert ØSK-konvensjonen, men har nektet å slutte seg til tilleggsprotokollen.

I november 2016 var det høring i Stortingets Utenriks- og forsvarskomiteé om norsk ratifisering av FNs tilleggsprotokoller for ØSK-konvensjonen, Barnekonvensjonen og Konvensjonen for personer med nedsatt funksjons-evne. Av til sammen atten høringsinstanser, var FIAN Norge den eneste instansen som hadde tilleggsprotokollen til ØSK-konvensjonen som sin hovedsak.

I vårt høringsinnspill, påpekte vi at det er svært viktig at Norge ratifiserer

tilleggsprotokollen til ØSK-konvensjonen fordi dette vil bidra til:

- et styrket rettsvern for norske borgere;
- at flere stater ratifiserer tilleggsprotokollen;
- og en videre utvikling og operasjonalisering av ØSK-rettighetene.

Vårt innspill ble lagt merke til av Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter, som i et møte med oss meddelte at:

FIAN Norges stemme i debatten rundt Norges manglende ratifisering av tilleggsprotokollen til ØSK-konvensjonen er tydelig og viktig. Vi la godt merke til at FIAN Norge var den eneste sivilsamfunnsorganisasjonen som hadde denne tilleggsprotokollen som hovedsak da det var høring i Stortingets Utenriks- og forsvarskomiteé.

Dessverre fikk ingen av de tre klagemekanismene gjennomslag for ratifisering i høringsrunden, kun Venstre og SV gikk inn for norsk tilslutning av tilleggsprotokollen.

FIAN Norge vil fortsette med sitt arbeid for å fremme ØSK-rettighetene i årene framover.

FIAN Norges informasjonsarbeid

FIAN Norge har en ekspertise på mat, ernæring og menneskerettigheter som er unik for sivilsamfunnsorganisasjoner, og som er viktig å ivareta for å fremme en kunnskapsbasert diskusjon om globale helse- og utviklingsspørsmål.

-Liv Elin Torheim, Professor i Samfunnsnærings på Høgskolen i Oslo og Akershus

FIAN Norge oppnådde gode resultater med sitt informasjonsarbeid i 2016. Oppslutningen på våre arrangementer tredoblet seg fra i fjor, og vi opplevde økt engasjement for våre saker i sosiale medier. Vi har hatt en nært samarbeid med academia, og vært med på å skape rom for konstruktiv meningsutveksling om problemstillinger knyttet til retten til mat og ernæring, landrettigheter, ØSK-rettighetene, staters menneskerettslige forpliktelser på tvers av landegrensene, og næringslivets ansvar for å respektere menneskerettighetene.

Norad har støttet FIAN Norges informasjonsarbeid siden 2011. I 2016 søkte FIAN Norge om en ny treårig rammeavtale for informasjonsarbeidet, men fikk avslag. Vedtaket har blitt påklaget, og vi avventer videre saksbehandling.

Human Rights Human Wrongs: Kampen om land

Human Rights Human Wrongs er en årlig dokumentarfilmfestival som vier hele sitt program til å belyse dagens menneskerettighetssituasjon. FIAN Norge er stolt samarbeidspartner, og i 2016 satte vi fokus på landrettigheter.

Etter matvarekrisen i 2008 eksploderte etterspørselen etter dyrkbar jord, og vi er nå vitne til at store internasjonale aktører kjøper opp landområder verden over i et forsøk på å tjene penger, fremme utvikling, og bidra til økonomisk vekst. Men i hvilken grad kommer investeringene lokalsamfunnet til gode? Hvilket ansvar har selskaper

som investerer i disse selskapene for at menneskerettighetene ivaretas?

Vi inviterte Aksel Tømte fra Norsk senter for menneskerettigheter, Elin Ersdal fra Norfund, Anniken Storbakken fra Spire og Hans Morten Haugen fra VID vitenskapelige høgskole for å diskutere disse problemstillingene. Tidligere daglig leder i FIAN Norge, Kristin Kjæret, ledet diskusjonen. I forkant av debatten, viste vi dokumentarfilmen Land Grabbing av Kurt Langbein og Christian Brüser til en fullsatt sal på Cinemateket i Oslo.

Samarbeid med akademia

FoHRC står for «Food, Human Rights and Corporations» og er et tverrfaglig forsknings- og handlingsinitiativ som FIAN Norge er del av. Nettverket er forankret ved Norsk senter for menneskerettigheter (SMR), andre samarbeidspartnere inkluderer Høgskolen i Oslo og Akershus, Nasjonalt råd for ernæring og Redd Barna. Som navnet tilsier, jobber FoHRC i krysningspunktet mellom mat, menneskerettigheter og næringsliv.

Landrettigheter

I juni 2016 arrangerte vi, sammen med FoHRC, et seminar på SMR om utfordringer knyttet til investeringer og landrettigheter. Seminaret var et sidearrangement til Norads Oslo Redd Exchange-konferanse.

Bidragstyttere inkluderte Andy White fra Rights and Research Initiative og Interlaken Group, Henry Thomas Simarmata fra La Via Campesina, Frankie Abreu fra Tenasserim River and Indigenous Peoples Network i Myanmar, Poul Wisborg fra Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Hans Morten Haugen fra VID vitenskapelige høgskole, Eivind Fjeldstad fra Norwegian-African Business Association, Knut Olav Krohn Lakså fra Norad, Elin Cecile Ranum fra Utviklingsfondet og Gunnvor Berge fra Utenriksdepartementet.

Kosthold og menneskerettigheter

Har matindustrien et ansvar for å respektere retten til mat, ernæring og helse? Hvor langt går industriens ansvar når det kommer til markedsføring av usunn mat og drikke?

Dette var sentrale sentrale spørsmål i seminaret og workshopen som vi arrangerte sammen med FoHRC og Nasjonalt råd for ernæring på SMR i desember 2016.

Bidragstyttere inkluderte Julie Schindall fra Shift, Amandine Garde og Ben Murphy fra University of Liverpool, statssekretær Fredrik Wang Gierløff fra Helse- og omsorgsdepartementet, Petter Haas Brubakk fra NHO, Cathrine Halsaa fra Norges OECD kontaktpunkt for ansvarlig næringsliv, og Stineke Oenema fra UNSCN (UN System Standing Committee on Nutrition). Sabrina Ionata Granheim, styremedlem i FIAN Norge, ledet workshopen.

MatBeat - en feiring av Verdens matdag

Søndag 16. oktober 2016 ble en spennende familiedag i Botanisk hage. Vi delte ut smaksprøver på retter laget av kikerter, bønner, linsler og erter, og deltagerne kunne kjøpe varmretter fra Handwerk Botaniske og fra matbodene som hadde rigget seg til på plassen utenfor Naturhistorisk museum. Vi arrangerte rebusløp med spørsmål for både store og små, og det vanket fine premier til de første hundre som deltok.

Franske Olivier Pean fra Oliviers & Co sjarmerte publikum med sitt matlagingsshow, og det ble avholdt en konkurranse blant de yngste deltagerne for å

For fjerde år på rad, arrangerte FIAN Norge, Spire og Utviklingsfondet MatBeat for å feire verdens matdag den 16. oktober. I år hadde vi også med oss Naturhistorisk museum og Handwerk Botaniske på laget. Dagen ble feiret i Botanisk hage, og over tusen mennesker deltok. Aldri før har så mange deltatt i MatBeat!

2016 var det internasjonale året for belgplanter. Gjennom morsomme og informative aktiviteter, bidro vi til å spre kunnskap om hvorfor disse vekstene er bra for både mennesker og miljø!

finne ut av hvem som lager Oslos beste «påbelg» - pålegg laget av belgplanter! Nabolagshager var tilstede for å lære oss om dyrking i byen, og barna kunne selv plante sine egne belgvekster i pletter som de laget av avis-papir. Guidet omvisning i Botanisk hage sto også på programmet.

Faglige innlegg ble holdt av samfunnsdebattant og forfatter Andrew Kroghlund, Bybonden Andreas Capjon og Latin-amerikanske grasrotaktivister fra La Via Campesina.

Kort sagt, MatBeat 2016 var en stor suksess!

Grenseløs ressursgrådighet

Norske selskaper utvinner store mengder ikke-fornybare ressurser, både i Norge og i resten av verden. Jakten på de siste ressursene skaper store utfordringer for miljø, klima og menneskerettigheter. Sammen med Framtiden i våre hender, Attac, Natur og Ungdom, Latin-Amerikagruppene og Stiftelsen Karibu, inviterte FIAN Norge til plenums møte om grenseløs ressursgrådighet under Globaliseringskonferansen 2016.

Salen i Folkets hus var fullsatt da verdens grenseløse ressursgrådighet ble diskutert under det som er kjent som Norges største politiske verksted.

Hvem har rett til å bruke oljen som er igjen? Hvordan kan selskaper som bidrar til brudd på menneskerettighetene bli stilt til ansvar? Spørsmålene er mange, og det haster med å finne løsninger. Klimaendringene lar ikke vente på seg, og aktivister som kjemper for miljøet og om tilgang til tradisjonelle landområder blir utsatt for trusler og vold. I følge Global Witness, var 2015 det dødeligste året hittil for miljø- og landrettighetsforkjempere.

Silje Muotka fra Sametinget påpekte at hensynet til menneskerettigheter må gå foran hensynet til industriens profitt.

For å kunne stille selskaper til ansvar for rettighetsbrudd, må man få på plass et internasjonalt lovverk som styrker rettsvernet til mennesker, ikke selskaper. Anne van Schaik fra Treaty Alliance påpekte at det derfor er viktig å mobilisere støtte for det pågående arbeidet i FN med å utvikle en menneskerettighetstraktat for ansvarliggjøring av selskaper. Hun oppfordret Globaliseringskonferansens deltagere til å støtte opp om dette viktige arbeidet.

I tillegg til Silje Muotka og Anne van Schaik, besto panelet av Ingrid Skjolvær (Natur og Ungdom), Isalill Kolpus (Noereh) og Emiliano Lopez (Patria Grande). Isalill Kolpus og Marja Helene Mortensson bidro med kulturelle innslag. Benedicte Pryneid Hansen ledet samtalen.

Næringsliv og menneskerettigheter

Sammen med ForUM, arrangerte FIAN Norge en workshop om næringsliv og menneskerettigheter i februar 2016. Fokuset var på staters ekstraterritoriale forpliktelser (ETOs) og FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP).

Workshopen var rettet mot norske sivilsamfunnsorganisasjoner, og ga organisasjonene kunnskap og praktiske ferdigheter i hvordan de kan bruke UNGP som verktøy for å fremme

menneskerettighetene. Behovet for et bindende lovverk for selskaper ble også diskutert.

Rolf Kühnemann fra FIAN International bidro med ekspertise om ETOs, Virginia Sandjojo fra SOMO (Centre for Research on Multinational Corporations) ledet den praktiske delen av workshopen, og Stine Thomassen fra Utenriksdepartementet presenterte den nasjonale handlingsplanen for næringsliv og menneskerettigheter.

Kvinneres rettigheter

I følge FAO, kan kvinnelige småbønder øke sin matproduksjon med 20-30% hvis de får tilgang til de samme ressursene som menn har. På kvinnedagen, 8. mars 2016, deltok daglig leder i FIAN Norge, Lovise Ribe, i en debatt hos Norad. I samtale med blant annet Kari Helene Partapuoli fra Utviklingsfondet, Elin Ersdal fra Norfund og Isatou Jallow fra NEPAD, diskuterte hun hvordan man kan fremme rettighetene til kvinnelige småbønder.

FIAN Norge underviser:

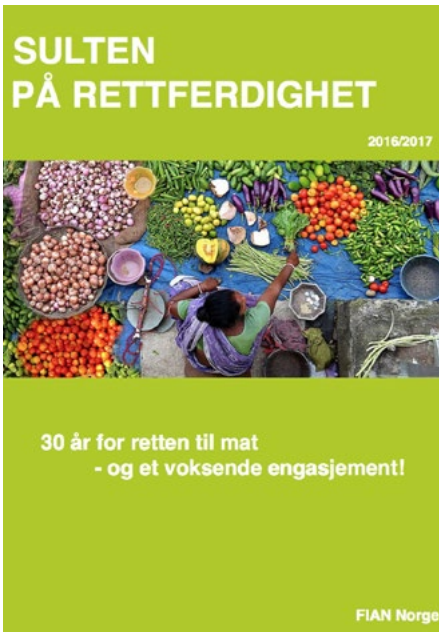
FIAN Norge underviste bachelor- og masterstudenter i samfunnsernæring ved Høgskolen i Oslo og Akershus (HiOA) om arbeid med retten til mat i praksis.

FIAN Norge foreleser på folkehøgskole:

FIAN Norge besøkte Sund Folkehøgskole for å holde et foredrag om hva retten til mat innebærer, og om FIANs internasjonale arbeid.

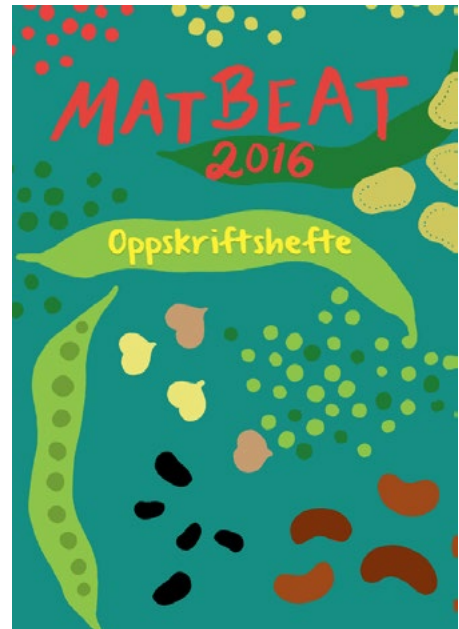
Publikasjoner

Sulten på rettferdighet er FIAN Norges årlige magasin, som tar for seg dagsaktuelle temaer knyttet til retten til mat og ernæring. Publikasjonen kan lastes ned på www.fian.no.

- Bidragene fra FoHRC-seminaret om investeringer og landrettigheter har blitt samlet i Norsk senter for menneskerettigheters tidsskriftserie Occasional Paper Series. FIAN Norge satt i redaksjonskomitéen, og tidsskriftet kan lastes ned fra www.fian.no.

Sammen med Spire og Utviklingsfondet, lanserte vi et oppskriftshefte med belgvekstretter på MatBeat 2016, for å markere FN's internasjonale år for belgvekster. Heftet kan lastes ned på www.fian.no.

- I 2016 publiserte FIAN Norge fire kronikker, og ble også intervjuet av Vårt Land i forbindelse med traktatprosessen. Vi publiserte i tillegg 26 artikler på vår egen nettside.

Egentinntjening

Medlemskontingent og gaver fra medlemmer utgjør FIAN Norgs viktigste inntektskilde utover Noradmidler. I 2016 samlet vi også inn midler gjennom bursdagskampanjer,vedsalg, og fra salg av kaffe og kaker på Tøyenfesten i april og på Tøyensk julemarked i desember. Thore Anton Bredeveien stilte med salg av peteca (www.peteca.no) på begge markedene, og bidro med andeler av salget til FIAN. Vi takker alle medlemmer og frivillige som har bidratt med ekstra gaver og fundraising!

Nøkkeltall 2016

FIAN Norges viktigste donor er Norad. I 2016 hadde vi to avtaler med Norad: Prosjektavtale for India og Nepal: kr 1 604 250,-
Rammeavtale for informasjons- og påvirkningsarbeid: kr 600 000,-

Medlemskontingent: 52 600,-
Prosjektstøtte og gaver: 40 000,-
Fundraising-aktiviteter: 31 000,-

FIAN i sosiale medier

	2014	2015	2016
	482*	706*	838*
	619*	730*	884*
	**	137*	327*

* antall følgere

** Instagram ble opprettet i 2015

Takk til medlemmer og frivillige!

Våre medlemmer er våre viktigste støttespillere! Vi hadde 159 betalende medlemmer i 2016, men trenger mange flere støttespillere for å bekjempe sult og underernæring! Vi oppfordrer alle våre medlemmer til å verve nye medlemmer og frivillige til vår organisasjon! Vi fikk hjelp av flere frivillige i 2016, og vil spesielt takke Johanne Ness, Alexandra Solheim, Martine Hexeberg Grøtt, Elisabeth Medbøe og Svitlana Kudrenko. Vi takker også våre praktikanter fra Høgskolen i Oslo og Akershus, Martine Frantzen og Mathilde Elvestad, for innsatsen på nyåret 2016.

Ansatte og styret

Lovise Ribe jobbet fulltid som daglig leder i FIAN Norge i 2016. Deler av året har 20% av hennes stilling vært utleid til ForUM for oppfølging av arbeidet med FN-traktaten for ansvarliggjøring av selskaper. Marit Erdal jobbet som informasjonsansvarlig i 50 -70 % stilling.

Styret, som ble valgt av årsmøtet i mai 2016, består av: Aina Grødahl (leder), Kristine H. Vinje (nestleder), Elisabeth Irene Karlsen Dogan, Ann Louise Lie, Sabrina Ionata Granheim, Frida Pareus, Hanna Schanke, Gaute Gulliksen, Jon Magnar Haugen, Marte H. Stabbetorp og Ida Martine Nilsen.

Vi takker tidligere styreleder, Arvid Solheim, for hans innsats og støtte gjennom flere år. En stor takk rettes også til tidligere styremedlemmer Elisabeth Ng Langdahl, Ida-Eline Engh, Mia Vanessa Henriksen, Berit Lid Scharff, Ida Tidemann-Andersen, Andrew Kroghlund og Ola Westengen.

Medlemmer og nettverk

FIAN Norge er en medlemsorganisasjon, med 159 betalende medlemmer. Vi er en del av Solidaritetshuset i Oslo og medlem av Forum for Utvikling og Miljø (ForUM); NGO-forum for menneskerettigheter; Norges Sosiale Forum; Food, Human Rights and Corporations (FoHRC); RORG, Fokus; og Det norske dalit-solidaritetsnettverket (DSN).

Tilgang på mat er en menneskerett og en forutsetning for et verdig liv

Mennesker som sulter mangler ikke bare mat. De mangler tilgang på ressurser som jord, vann og frø. De mangler ofte rettsikkerhet og politisk makt til å påvirke egen situasjon. Diskriminering og ekskludering er grunnleggende årsaker til sult og underernæring. FIAN jobber for de aller fattigste og marginaliserte.

Grasrotaktivisme fungerer!

FIANs arbeid er forankret i lokalt engasjement. Vi støtter aktivister som jobber langsiktig, for et bærekraftig livsgrunnlag i sine lokalsamfunn. Gjennom bevisstgjøring om rettigheter og styrking av lokale grupper, juridisk bistand og politisk påvirkning, bidrar vi til å holde myndigheter ansvarlig for sine forpliktelser. På denne måten kan vi skape varig endring, og bidra til å utrydde sult!

Støtt FIANs arbeid for retten til mat!

Bli medlem ved å sende oss en e-post: post@fian.no

Medlemskap koster kr 350,- per år (kr 100,- for studenter/lav inntekt)

Du kan også bidra ved å gi en gave! Vårt kontonummer er: 9365.09.14994

FIAN Norge
Kolstadgata 1
0652 Oslo

Tlf: 472 66 978
www.fian.no
post@fian.no

www.facebook.com/FianNorge
Twitter og Instagram:
[@fian_norge](https://twitter.com/fian_norge)